

1. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 2742/15 ze dne 24. 2. 2016

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti R. H., t. č. Vazební věznice, P. O. BOX 5/A2C, Praha-Pankrác, zastoupeného Mgr. Lucií Benešovou, advokátkou se sídlem Palackého 15, Praha 1, proti jinému zásahu spočívajícímu v postupu zdravotnického zařízení Vazební věznice Praha-Pankrác, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění

Ústavnímu soudu byl dne 10. 9. 2015 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu ustanovení § 34 odst. 1 a 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"). Vzhledem k tomu, že podání nesplňovalo formální náležitosti, zejména nebyla splněna povinnost být od počátku řízení před Ústavním soudem zastoupen advokátem, byl navrhovatel přípisem Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015 vyzván k odstranění vad ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy. Dne 30. 11. 2015 bylo Ústavnímu soudu prostřednictvím advokátky navrhovatele v plné moci Mgr. Lucie Benešové doručeno podání nazvané "Odstranění vad ústavní stížnosti", kterým byly vytčeny vady odstraněny. Prostřednictvím těchto podání se navrhovatel domáhá, aby Ústavní soud nálezem přikázal zdravotnickému zařízení Vazební věznice Praha-Pankrác (dále jen "věznice"), aby mu byly vydávány potřebné léčivé prostředky k odstranění příčin ohroženého tělesného zdraví navrhovatele, a to do tří dnů od vykonatelnosti tohoto nálezu, a dále aby toto zařízení nepokračovalo v porušování práva na ochranu zdraví navrhovatele.

Navrhovatel, který je ve výkonu trestu odnětí svobody, svůj návrh směřuje proti jinému zásahu orgánu veřejné moci, a to proti nedostatečně zabezpečované lékařské péči ze strany věznice. Tvrdí, že tím, že ošetřující lékař věznice mu dne 2. 9. 2015 odmítl předepsat požadované léky, došlo k porušení jeho základního práva na ochranu zdraví podle čl. 31 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"). Navrhovateli je prý odpírána kvalitní lékařská péče s odůvodněním, že je nemajetný. Navrhovatel uvádí, že trpí opakovanými záněty dutiny ústní, má zvětšená, ztučnělá játra a dále trpí trvalými bolestmi pravého kyčelního kloubu, které lze odstranit pouze operativně.

Před tím, než přistoupil k věcnému posouzení ústavní stížnosti, zkoumal Ústavní soud, zda návrh obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti a zda jsou splněny podmínky jeho projednání stanovené zákonem o Ústavním soudu, a to včetně podmínek podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, které vyžaduje před podáním ústavní stížnosti vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně práva poskytuje (§ 72 odst. 3). Jedním ze základních znaků ústavní stížnosti, jakožto prostředku ochrany ústavně zaručených základních práv a svobod, se totiž jeví její subsidiarita. Znamená to, že k jejímu projednání může dojít pouze za předpokladu, že stěžovatel všechny procesní prostředky (efektivně) vyčerpal.

Podle ustanovení § 78 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve spojení s § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, provádí krajské státní zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává, dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu; státní zástupce je mj. oprávněn vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu. Pokud v případě navrhovatele mělo ze strany věznice dojít k odepření předepsání požadovaných léků, bylo k prověření této věci příslušné krajské státní zastupitelství. Z podaného návrhu na zahájení řízení o ústavní stížnosti ze dne 10. 9. 2015 ani z jeho doplnění ze dne 30. 11. 2015 nevyplývá, že by navrhovatel své podání směřoval k příslušnému orgánu veřejné moci, a proto Ústavní soud jeho podání posoudil jako předčasné. Na vyčerpání tohoto prostředku nápravy Ústavní soud trval i ve své předchozí judikatuře (srov. např. usnesení sp. zn. III. ÚS 1780/11, IV. ÚS 3834/11 a III. ÚS 3848/11).

Jak je zřejmé, stěžovatel nevyužil všechny prostředky k ochraně svého práva. Ústavní soud proto mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků ústavní stížnosti podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu jako návrh nepřipustný odmítl.

Poučení: Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

V Brně dne 24. února 2016

JUDr. Vladimír Sládeček
soudce zpravodaj

2. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2480/15 ze dne 13. 10. 2015

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání, bez přítomnosti účastníků řízení, soudcem zpravodajem Davidem Uhlířem ve věci návrhu R. S., t. č. ve Vazební věznici Praha 4 - Pankrác, právně zastoupeného JUDr. Julií Pítrovou, advokátkou se sídlem v Praze 4, Kudeříkové 1103/11, proti jinému zásahu spočívajícímu v postupu Vězeňské služby České republiky při výkonu trestu odnětí svobody, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.**Odůvodnění:**

1. Navrhovatel se na Ústavní soud obrátil přípisem ze dne 10. 8. 2015 se žádostí o posouzení podmínek ve výkonu trestu odnětí svobody. Vzhledem k tomu, že podání nesplňovalo formální náležitosti ústavní stížnosti, zejména nebyla splněna povinnost být od počátku řízení před Ústavním soudem zastoupen advokátem, kterou vyžaduje ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), navrhovatel byl přípisem Ústavního soudu ze dne 24. 8. 2015 vyzván k odstranění vad podání ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy. Dne 24. 9. 2015 bylo Ústavnímu soudu doručeno "Doplnění ústavní stížnosti podané stěžovatelem" prostřednictvím jeho advokátky v plné moci JUDr. Julie Pítrové, kterým byly vytyčeny vady odstraněny. Pokud advokátka jménem navrhovatele v tomto přípisu žádá o prodloužení lhůty, aby mohla ústavní stížnost dále doplnit, nelze této žádosti vyhovět, neboť vytyčené vady byly odstraněny a lhůta již dále neběží. Navrhovateli ostatně nic nebrání, aby ústavní stížnost do vydání rozhodnutí Ústavního soudu podle vlastního uvážení doplnil.

2. Navrhovatel se domáhá, aby Ústavní soud konstatoval porušení jeho ústavně zaručených práv Vězeňskou službou České republiky při výkonu trestu odnětí svobody a "zakázal Vězeňské službě České republiky jednat v rozporu se zákonem č. 169/1999 Sb., a vyhláškou č. 345/1999 Sb."

3. Ve svém podání uvedl, že byl rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem shledán vinným ze spáchání trestných činů omezení osobní svobody, vydírání a ohrožování výchovy dítěte a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání pěti let. Pro výkon trestu byl navrhovatel umístěn do věznice Praha - Pankrác. Když se dne 4. 9. 2014 spoluvězni navrhovatele dozvěděli o povaze trestné činnosti, za níž byl odsouzen, začali mu vyhrožovat a plivat na něj. Navrhovatel byl proto umístěn do tzv. krizového oddělení. Nejprve byl na cele sám, od 28. 10. 2014 byl přeložen na nově zřízené krizové oddělení na celu spolu s odsouzeným D. M. Spoluvězni navrhovatel i nadále kvůli povaze trestné činnosti, za níž byl odsouzen, vyhrožovali, kopali do dveří cely, plivali do jeho jídla před celou. Navrhovatel neměl k dispozici teplou vodu na mytí misek a nemohl vykonávat činnosti dostupné ostatním spoluvězňům. Dne 4. 12. 2014 se situace zhoršila tím, že vězeňská služba navrhovatele i spoluvězně převedla na oddělení AIIC, kde měli provést úklid. Spoluvězni jej po dobu 1,5 hodiny bili a ponižovali, až do příchodu noční směny vězeňské služby. Ta jej odvedla do přízemí a umístila do cely, která byla podle názoru navrhovatele ve zcela nevyhovujícím stavu bez oken se zakrvácenými stěnami, kde byl ponechán po dobu zhruba dvou týdnů. Po tuto dobu za ním nepřišel vychovatel ani psycholog, ačkoli o to žádal. K žádosti navrhovatele mu ředitel věznice přidělil ochranu v podobě označení "MON" - možný objekt napadení. Následně byl umístěn na celu spolu s odsouzeným D. M. a situace se částečně zlepšila. Vězeňská služba jej samostatně odváděla k lékařským ošetřením. V červnu 2015 opatření k ochraně navrhovatele údajně polevila a spoluvězni jej opět napadají a šikanují. Stěžovatel je i nadále umístěn na cele bez možnosti sledovat televizní vysílání a účastnit se pohybových aktivit. Nemá přístup k teplé vodě. Je zřejmé, že výkon trestu má na navrhovatele negativní vliv a že psychické následky si ponese i v budoucnu.

4. Navrhovatel namítá, že vězeňská služba vůči němu nepostupuje v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o výkonu trestu") a vyhláškou č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "řád výkonu trestu"). Nezajistila řádný program zacházení a není schopna přijmout opatření, která by šikaně, kterou trpí, zabránila.

5. Navrhovatel poukazuje na ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, podle něhož Ústavní soud neodmítne přijetí ústavní stížnosti, jestliže stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo. Připomíná, že nezákonný výkon veřejné moci ze strany vězeňské služby stále trvá a postihuje i další osoby umístěné na krizovém oddělení věznice Pankrác. Konkrétně pana R. H., který též podal ústavní stížnost vedenou pod sp. zn. II. ÚS 2104/15.

6. Navrhovatel žádá, aby Ústavní soud vydal podle § 80 odst. 1 zákona o Ústavním soudu předběžné opatření, jímž by Vězeňské službě České republiky uložil, aby "v zásahu do práv stěžovatele nepokračovala, tedy zakázal Vězeňské službě ČR, aby konala při výkonu trestu odnětí svobody stěžovatele v rozporu se zákonem č. 169/1999 Sb., a vyhláškou č. 345/1999 Sb".

7. Podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu představuje, podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, ústavní stížnost zvláštní procesní prostředek k ochraně ústavně zaručených základních práv a svobod, který je vůči ostatním prostředkům, jež jednotlivci slouží k ochraně jeho práv a svobod, ve vztahu subsidiarity. Ochrana ústavnosti přitom není a ani z povahy věci nemůže být pouze úkolem Ústavního soudu, nýbrž je úkolem všech orgánů veřejné moci, v tom rámci zejména obecné justice viz nálezy sp. zn. III. ÚS 117/2000 (N 111/19 SbNU 79). Ústavní soud tedy představuje ultima ratio, institucionální mechanismus, jenž nastupuje v případě selhání všech ostatních. K základním zásadám, ovládajícím řízení o ústavních stížnostech, patří proto zásada

subsidiarity, dle níž je podmínkou podání ústavní stížnosti vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon k ochraně práva poskytuje (§ 75 odst. 1 ve spojení s § 72 odst. 3 a 4 zákona o Ústavním soudu), nejsou-li dány (zvláštní) důvody přijetí ústavní stížnosti i bez splnění této podmínky dle ustanovení § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

8. Podle ustanovení § 78 odstavce 2 písmene e) zákona o výkonu trestu provádí krajské státní zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává, dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu. Pokud v případě navrhovatele mělo dojít k porušení právní normy upravující práva osob vykonávajících trest odnětí svobody, zpracování programu zacházení a rozhodování o umístění v průběhu výkonu trestu tak, aby nedocházelo k šikaně ze strany spoluvězňů, bylo k prověření této věci příslušné krajské státní zastupitelství. Nic však nenásvědčuje, že by navrhovatel své podání směřoval k příslušnému orgánu veřejné moci, a proto Ústavní soud jeho podání posoudil jako předčasné. Na vyčerpání tohoto prostředku nápravy Ústavní soud trval i ve své předchozí judikatuře (srov. usnesení sp. zn. III. ÚS 1780/11 ze dne 4. 10. 2011, usnesení sp. zn. IV. ÚS 3834/11 ze dne 12. 3. 2012, usnesení sp. zn. III. ÚS 3848/11 ze dne 15. 2. 2012).

9. V této souvislosti je namístě upozornit i na ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož se jeho působnost vztahuje mj. na zařízení, v nichž se vykonává trest odnětí svobody, s cílem posílit ochranu osob omezených na svobodě před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením.

10. Obecně lze nad rámec uvést, že vězněné osoby mají možnost využít vnitřních kontrolních mechanismů vězeňské služby. Podle ustanovení § 35 řádu výkonu trestu, je každý odsouzený povinen informovat zaměstnance Vězeňské služby nebo ředitele věznice o porušování práv svých nebo ostatních odsouzených a ředitel věznice je povinen každé hlášení, dopis nebo jinou informaci týkající se porušení práv odsouzených prošetřit a přijmout opatření k nápravě. Podle § 26 zákona o výkonu trestu může odsouzený k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů podávat stížnosti, které musí být orgánu, jemuž jsou adresovány, neprodleně odeslány. Vězeňská služba bez odkladu vyrozumí ředitele věznice, státního zástupce, soudce nebo orgán, který provádí kontrolu věznice, o žádosti odsouzeného o rozmluvu a na jejich pokyn takovou rozmluvu umožní. Postup při vyřizování stížností podrobně rozvádí nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 55/2014 o vyřizování stížností a oznámení ve Vězeňské službě České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Podle něho musí být každá stížnost přijata (lze využít i k tomu zřízené schránky na přístupném místě ve věznici), zaevidována, prošetřena objektivním zjištěním skutečného stavu a vyřízena. O způsobu vyřízení musí být stěžovatel ve lhůtě k tomu stanovené vyrozuměn.

11. Dále je možné zmínit i možnost domáhat se ochrany proti tvrzenému nezákonnému zásahu správního orgánu, který není rozhodnutím, žalobou podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

12. Navrhovatel si je zřejmě vědom toho, že opravné prostředky proti namítanému postupu vězeňské služby nevyčerpal, neboť v návrhu zmiňuje ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, a sice naplnění podmínky podstatného přesahu jeho vlastních zájmů. Jak vyplývá z ustálené judikatury Ústavního soudu, ustanovení § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu - coby výjimku z obecného principu - je třeba vykládat restriktivně [srov. již nálezy sp. zn. II. ÚS 193/94 ze dne 13. 3. 1996 (N 19/5 SbNU 159)]. K aplikaci tohoto ustanovení je možno přistoupit zejména tehdy, jestliže nelze od dalšího postupu ve věci očekávat efektivní ochranu ústavně zaručených práv. Naplnění této podmínky Ústavní soud spojuje s případy, kdy je podstatný přesah odůvodněn potřebou zrušení neústavního právního předpisu [srov. např. usnesení sp. zn. III. ÚS 16/96 ze dne 6. 1. 1997 (U 1/7 SbNU 325)] anebo kdy právní předpis v praxi pravidelně vyvolává výkladové potíže či aplikační nejednotnost [viz nálezy sp. zn. I. ÚS 89/94 ze dne 29. 11. 1994 (N 58/2 SbNU 151)], případně jde-li o věc, jež se týká mnoha obdobných věcí dalších a její řešení by zabránilo dalším soudním sporům [nálezy sp. zn. I. ÚS 38/95 ze dne 24. 4. 1996 (N 35/5 SbNU 283)], respektive je pocítována potřeba zajištění ústavně konformního výkladu právního předpisu či dodržení mezinárodní smlouvy [nálezy sp. zn. I. ÚS 322/96 ze dne 14. 10. 1997 (N 127/9 SbNU 161)] či potřeba zajistit respektování nálezů Ústavního soudu [nálezy sp. zn. III. ÚS 467/98 ze dne 25. 2. 1999 (N 31/13 SbNU 221)].

13. Z výše uvedeného je zřejmé, že nyní projednávaný případ navrhovatele nepředstavuje ani jednu ze zmíněných situací, kdy lze o aplikaci výjimky z principu subsidiarity Ústavní stížnosti uvažovat. Ta nemůže být odůvodněna domněnkou navrhovatele, že i v případě dalších odsouzených umístěných na krizovém oddělení nepostupuje vězeňská služba v souladu se zákonem. K posouzení oprávněnosti námitek každého z odsouzených je nutné přistoupit se zvážením individuálních okolností případu. I ostatní spoluvězni mohou využít zmíněných prostředků ochrany. Ve věci R. H., který rovněž podal ústavní stížnost, je vedeno u Ústavního soudu samostatné řízení a jeho případ bude posouzen při zohlednění jeho individuálních okolností.

14. Podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu soudce zpravodaj mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků usnesením návrh odmítne, je-li nepřipustný. Takový případ v projednávané věci nastal, a proto Ústavní soud návrh odmítl. Se zřetelem k tomu výsledku nebylo třeba zvláště se zabývat souvisejícím návrhem na vydání předběžného opatření, neboť má pouze akcesorickou povahu, a sdílí osud odmítnuté ústavní stížnosti.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 13. října 2015

David Uhlíř v. r.

soudce zpravodaj

3. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3834/11 ze dne 12. 3. 2012

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání, bez přítomnosti účastníků řízení, soudkyní zpravodajkou JUDr. Vlastou Formánkovou ve věci návrhu G. M. G., právně zastoupené Mgr. Ing. Josefem Chlubnou, advokátem se sídlem advokátní kanceláře Havlíčkův Brod, Havlíčkovo náměstí 1963, směřující proti nespecifikovanému rozhodnutí Vězeňské služby České republiky o přeřazení do třetí prostupné skupiny vnitřní diferenciaci, takto:

Návrh se odmítá.**Odůvodnění:**

Podáním učiněným ve lhůtě podle ustanovení § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se navrhovatelka domáhala zrušení nespecifikovaného rozhodnutí, kterým mělo dojít k jejímu přeřazení do třetí prostupné skupiny vnitřní diferenciaci. Jak ve svém podání uvedla, byla rozhodnutím ředitele věznice Opava ze dne 1. listopadu 2011, přeřazena ze třetí do druhé prostupné skupiny vnitřní diferenciaci. S tímto rozhodnutím byla seznámena, což stvrdila podpisem. Dne 30. listopadu 2011 se seznámila se svým hodnocením, vypracovaným za účelem rozhodnutí o žádosti navrhovatelky o přeřazení do věznice s mírnějším režimem. Následně byla navrhovatelka dne 1. prosince 2011 přemístěna do věznice ve Světlé nad Sázavou a dne 6. prosince 2011 byla vychovatelkou nástupního oddělení uvědoměna o svém přeřazení ze třetí do druhé prostupné skupiny vnitřní diferenciaci.

Navrhovatelka namítala, že pokud byla převedena ze třetí prostupné skupiny vnitřní diferenciaci do druhé ve věznici v Opavě, a bezprostředně po přemístění i ve věznici ve Světlé nad Sázavou, muselo ještě za jejího pobytu ve věznici v Opavě dojít k přeřazení ze druhé prostupné skupiny vnitřní diferenciaci do třetí. K takovému kroku však neexistoval žádný důvod a navrhovatelka ani nebyla s žádným takovým rozhodnutím seznámena. Popsaným postupem jí tak byla prodloužena doba, která je nezbytná pro získání nároku na přeřazení do první prostupné skupiny vnitřní diferenciaci o jeden měsíc. Tím byla zkrácena ve svých nespecifikovaných právech, neboť přeřazování mezi jednotlivými prostupnými skupinami vnitřní diferenciaci je upraveno v ustanovení § 39 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu představuje, podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, ústavní stížnost zvláštní procesní prostředek k ochraně ústavně zaručených základních práv a svobod, který je vůči ostatním prostředkům, jež jednotlivci slouží k ochraně jeho práv a svobod, ve vztahu subsidiarity. Ochrana ústavnosti přitom není a ani z povahy věci nemůže být pouze úkolem Ústavního soudu, nýbrž je úkolem všech orgánů veřejné moci, v tom rámci zejména obecné justice viz nálezy sp. zn. III. ÚS 117/2000 (publ. in: N 111/19 SbNU 79). Ústavní soud tedy představuje ultima ratio, institucionální mechanismus, jenž nastupuje v případě selhání všech ostatních. K základním zásadám, ovládajícím řízení o ústavních stížnostech, patří proto zásada subsidiarity, dle níž je podmínkou podání ústavní stížnosti vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon k ochraně práva poskytuje (§ 75 odst. 1 ve spojení s § 72 odst. 3 a 4 zákona o Ústavním soudu), nejsou-li dány (zvláštní) důvody přijetí ústavní stížnosti i bez splnění této podmínky dle ustanovení § 75 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

Ústavní soud však neshledal v projednávané věci, že by nyní taková výjimečná okolnost nastala. Podle ustanovení § 78 odstavce 2 písmene e) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, provádí krajské státní zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává, dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu. Pokud v případě navrhovatelky mělo dojít k porušení právní normy při rozhodování o přeřazení navrhovatelky v průběhu výkonu trestu mezi jednotlivými prostupnými skupinami vnitřní diferenciaci, bylo k prověření této věci příslušné Krajské státní zastupitelství v Ostravě. Nic však nenásvědčuje, že by navrhovatelka své podání směřovala k příslušnému orgánu veřejné moci, a proto Ústavní soud její podání posoudil jako předčasné.

Podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu soudce zpravodaj mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků usnesením návrh odmítne, je-li nepřipustný. Takový případ v projednávané věci nastal, a proto Ústavnímu soudu nezbylo, než podání odmítnout.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 12. března 2012

Vlasta Formánková v.r.
soudkyně zpravodajka

4. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3239/09 ze dne 4. 2. 2010

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu Dagmar Lastovecké a soudců Stanislava Balíka a Jiřího Nykodýma o ústavní stížnosti K. Š., zastoupeného Mgr. Milanem Musilem, advokátem se sídlem Hradec Králové, Velké nám. 135/19, proti rozhodnutí speciálního pedagoga Věznice Valdice ze dne 16. 10. 2009, spojené s návrhem na zrušení § 28 odst. 1 a § 29 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, takto:

Ústavní stížnost a návrh s ní spojený se odmítají.

Odůvodnění:

Ústavní stížností, která byla Ústavnímu soudu doručena dne 14. 12. 2009 a poté doplněna podáními ze dne 14. 12. 2009 a 4. 1. 2010, se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, jímž byla zamítnuta jeho stížnost proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu. Stěžovatel tvrdí, že uvedeným rozhodnutím byla porušena jeho ústavně zaručená práva na ochranu života a zdraví dle čl. 7 odst. 1, 2, čl. 31 a čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a dále Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání.

Stěžovatel uvádí, že dne 7. 10. 2009 jej strážný nutil k úklidu kolem vězeňských budov. Za to, že tohoto příkazu neuposlechl, mu byl uložen kázeňský trest 5 dní v uzavřeném oddělení a byly mu proměněny předchozí podmíněně uložené kázeňské tresty za obdobné jednání. Stěžovatel poukazuje na to, že jako občan Australského společenství musí mít k výkonu práce pracovní povolení. Protože mu nebylo uděleno, nemůže ani nesmí na území České republiky pracovat a nesmí být k práci ani nucen. Nadto dle jeho názoru v souvislosti s odměňováním vězňů je porušován čl. 7 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, neboť odměna za práci vězňů je diskriminační a nižší než minimální mzda a není stanovena pracovní doba. Zároveň jsou porušována ústavní práva na ochranu života a zdraví, nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí. Stěžovatel poukazuje na to, že v předchozích případech, kdy rovněž odmítl uklízet vězeňské prostory, musel stát na chodbě bez pohnutí, čímž byl vystaven nelidskému zacházení a byl de facto mučen, neboť prožíval fyzická muka a bolest přikázaným nehybným stáním. Má za to, že mu za to byl uložen dvojí trest, když po trestu stání mu byl potvrzen i kázeňský trest - pobyt na uzavřeném oddělení. Poukazuje na to, že pouze bránil své ústavní právo na zdraví. Opakovaně mu totiž bylo řečeno, že má nárok jen na neodkladný lékařský úkon, který bezprostředně odvrací akutní ohrožení života. Proto měl a má důvodné obavy o své zdraví. Ve věznici není žádným způsobem zvlášť zacházeno s nebezpečným odpadem, jsou zde HIV pozitivní vězni i vězni nemocní žloutenkou typu C, existuje tu používání drog. Vzhledem k přístupu personálu má pochopitelnou obavu, že pokud by se mu něco ve výkonu trestu přihodilo, nebude kvalitně ošetřen a byl by odsouzen k smrti. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhuje zrušení § 28 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, konkrétně pasáž "pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilým k výkonu práce". Má za to, že toto ustanovení je v rozporu s čl. 9 a čl. 31 Listiny základních práv a svobod i čl. 7 a čl. 8 odst. 3 písm. a) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Ze stejného důvodu žádá o zrušení § 29 odst. 1 zákona o VTOS.

Z obsahu spisového materiálu, který si Ústavní soud vyžádal, bylo zjištěno, že rozhodnutím vychovatele Vězeňské služby České republiky - Věznice Valdice ze dne 14. 10. 2009 byl podle ustanovení § 46 odst. 3 písm. f) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen "zákon o VTOS") stěžovateli uložen kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení na 5 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení. Dle skutkových zjištění stěžovatel odmítl splnit příkaz příslušníka VS provést úklid venkovního rajonu, čímž porušil ustanovení § 28 odst. 1 zákona o VTOS. Stížnost stěžovatele byla napadeným rozhodnutím speciálního pedagoga Věznice Valdice ze dne 16. 10. 2009 zamítnuta s tím, že spáchání přestupku bylo prokázáno a kázeňský trest je úměrný, neboť bylo nutné zohlednit dosavadní chování odsouzeného, který byl za stejné přestupky v nedávné době trestán podmíněně a uložená opatření na něj neměla požadovaný výchovný vliv.

Po zvážení obsahu ústavní stížnosti a příslušného spisového materiálu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

Ústavní soud již opakovaně judikoval, že je orgánem ochrany ústavnosti (viz čl. 83 Ústavy), nikoli jakýchkoli práv a zájmů fyzických a právnických osob. Pokud orgány veřejné moci postupují v souladu s ústavně zaručenými právy jednotlivce, nemůže Ústavní soud do již ukončeného řízení zasahovat.

Stěžovatelovy námitky lze rozdělit do dvou okruhů, a to jednak ve vztahu k napadenému rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, a jednak ve vztahu k dřívějším obdobným rozhodnutím a obecně k praktikám ve Věznici Valdice.

Ústavní soud, jenž je při svém rozhodování vázán petitum ústavní stížnosti, který nemůže měnit ani překročit, se vzhledem k návrhovému žádání stěžovatele mohl zabývat toliko námitkami, namířenými proti rozhodnutí, jímž byl stěžovateli uložen kázeňský trest za jednání, k němuž došlo dne 7. 10. 2009, spočívající v odmítnutí vykonání přidělené práce (úklidu na venkovním

rajonu) a neuposlechnutí příkazu příslušníka VS. V této souvislosti stěžovatel namítá, že jako cizí státní příslušník nesmí pracovat, neboť k tomu nemá pracovní povolení vyžadované zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále též "zákon o zaměstnanosti").

Obecně lze konstatovat, že odsouzené osoby, zařazené do pracovního procesu v rámci výkonu trestu odnětí svobody, nejsou účastníky trhu práce a nelze je považovat za zaměstnance ve smyslu pracovněprávních předpisů. Nenacházejí se tedy ve stejné či vzájemně srovnatelné situaci jako zaměstnanci a jejich podmínky nelze poměřovat se zaměstnanci (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 27/07). Zákon o zaměstnanosti, vyžadující pro výkon práce na území České republiky pro cizince pracovní povolení, se tedy evidentně na případ stěžovatele, který vykonává na našem území nepodmíněný trest odnětí svobody, nevztahuje. Odsouzení, tedy i stěžovatel, jsou naopak podle zákona o VTOS především povinni plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby. Tyto pokyny a příkazy a tomu odpovídající povinnosti odsouzených jsou projevem "řízení" odsouzených v rámci právního vztahu nuceně založeného vykonatelným rozsudkem soudu o uložení trestu odnětí svobody.

Hlavním cílem kázeňských trestů není další potrestání odsouzeného, jak tvrdí stěžovatel, ale je jím zajištění a vynucení (v souladu s platnými právními předpisy) každodenního dodržování vnitřního pořádku ve věznicích ze strany odsouzených. Protipólem kázeňských trestů jsou ostatně kázeňské odměny, které slouží ke stejnému účelu formou pozitivní motivace odsouzených. Uvedené principy v obecné rovině uznává i Evropský soud pro lidská práva, který např. ve věci Campbell a Fell proti Spojenému království konstatoval, že jsou legitimní důvody zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku pro vytvoření zvláštního kázeňského režimu ve věznicích, který umožní dostatečně pružně reagovat na porušení povinností ze strany odsouzených, včetně existence odpovídajících sankcí, jejichž ukládání není v pravomoci obecných soudů.

Stěžovatel neměl žádný relevantní důvod k odmítnutí příkazu pracovníka věznice provést úklid venkovního rajonu, když takovým důvodem nemůže být chybějící pracovní povolení ve smyslu zákona o zaměstnanosti. Pokud uloženou práci odmítl vykonat, musel být srozuměn s tím, že se dopouští kázeňského přestupku a že mu bude uložen kázeňský trest, zohledňující i jeho předchozí potrestání za stejné jednání spáchané v nedávné době. Ústavní soud považuje rozhodnutí o kázeňském přestupku za dostatečně skutkově i právně podložené a odůvodněné; v tomto směru ostatně stěžovatel žádné námitky nevznáší.

Další námitky stěžovatele jsou namířeny proti předchozím kázeňským trestům, které označuje za nezákonné, v souvislosti s nimi argumentuje nelidským zacházením, mučením a dvojím potrestáním. Obecně také brojí proti některým praktikám Věznice, ohrožujícím jeho zdraví. Uvedené námitky však nebyly předmětem napadeného řízení o uložení kázeňského přestupku a Ústavní soud, vázán petitem ústavní stížnosti, není oprávněn se jimi zabývat. Obecně lze toliko konstatovat, že dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody, včetně pravomoci prověřovat zákonost příkazů a rozhodnutí Vězeňské služby, provádí pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává (srov. § 78 zákona o VTOS). Kontrolní pravomoci, pokud jde o dodržování práv odsouzených ze strany Vězeňské služby, má na základě zákona č. 349/1999 Sb. i Veřejný ochránce práv. Stěžovatel má také možnost k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti ve smyslu ustanovení § 26 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Vzhledem k výše uvedenému Ústavní soud nedospěl k závěru, že by napadeným rozhodnutím došlo k porušení tvrzených ústavních práv stěžovatele. Nezbylo mu proto, než ústavní stížnost podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a), ve spojení s ustanovením § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu odmítnout.

Byl-li návrh na projednání ústavní stížnosti odmítnut, jako v projednávaném případě, musí se toto rozhodnutí promítnout i do návrhu na zrušení zákona či jeho části. Nesplňuje-li totiž vlastní návrh požadavky kladené na ústavní stížnost, chybí mu předpoklad pro posouzení ve smyslu § 74 zákona o Ústavním soudu. Opačný výklad by vedl ke stavu, jímž by se aktivní legitimace k podání takového návrhu (§ 64 odst. 1 a 2 zákona o Ústavním soudu) zcela nežádoucím způsobem přenášela i na ty, kteří jinak takové oprávnění nemají. [§ 43 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 4. února 2010

Dagmar Lastovecká
předsedkyně senátu

5. Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3848/11 ze dne 15. 2. 2012

Ústavní soud rozhodl dne 15. února 2012 mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků ve věci navrhovatelky G. M. G., zastoupené JUDr. Marcelou Málkovou, advokátkou se sídlem Horní 6, 580 01 Havlíčkův Brod, o ústavní stížnosti proti jinému zásahu orgánu veřejné moci, takto:

Návrh se odmítá.

Odůvodnění

Ústavní stížností navrhovatelka napadla postup ředitele Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava, který ji dle jejího tvrzení umístil na uzavřené oddělení, aniž by se dopustila jakéhokoliv jednání, zakládajícího důvod k uložení tohoto kázeňského trestu. Vzhledem k uvedenému, jakož i tomu, že nedošlo v souvislosti s tímto umístěním na uzavřené oddělení k vydání žádného písemného rozhodnutí, cítí se být stěžovatelka dotčena ve svém ústavně zaručeném základním právu na spravedlivý proces, zakotveném v čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod.

Dle § 43 odst. 1 písm. e) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, soudce zpravodaj mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením návrh odmítne, je-li nepřipustný (nestanoví-li citovaný zákon jinak).

Z pohledu splnění formální podmínky přípustnosti (věcného projednání) návrhu, tj. subsidiarity ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 citovaného zákona) je třeba konstatovat, že navrhovatelka před podáním ústavní stížnosti nevyužila postupu dle § 52, příp. § 78 odst. 2 písm. e) zákona č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nedostála tak požadavku vyjádřenému v ustanovení § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, protože byla ústavní stížnost podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) téhož zákona jako nepřipustná mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

V Brně dne 15. února 2012

Pavel Holländer
soudce zpravodaj